

Wilk w lubuskim - wybrane aspekty dotyczące populacji, zagrożeń i ochrony gatunku

Przygotował: Michał Bielewicz, Monika Grzejszczak, Witold Marciniak
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim

Spełniamy wymagania EMAS – zarządzamy urzędem efektywnie, oszczędnie i prośrodowiskowo

Wilk jaki jest każdy widzi ...

lato

zima

Fot. Cezary Korkosz & Katarzyna Bojarska

Możliwości pomyłki wilka z psem

Możliwości pomyłki wilka z psem

Możliwości pomyłki wilka z psem

Autorstwa Marta Pycela - Otrzymałem wraz ze zgodą na publikację, CC BY-SA 4.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=75643935>

Możliwości pomyłki wilka z psem

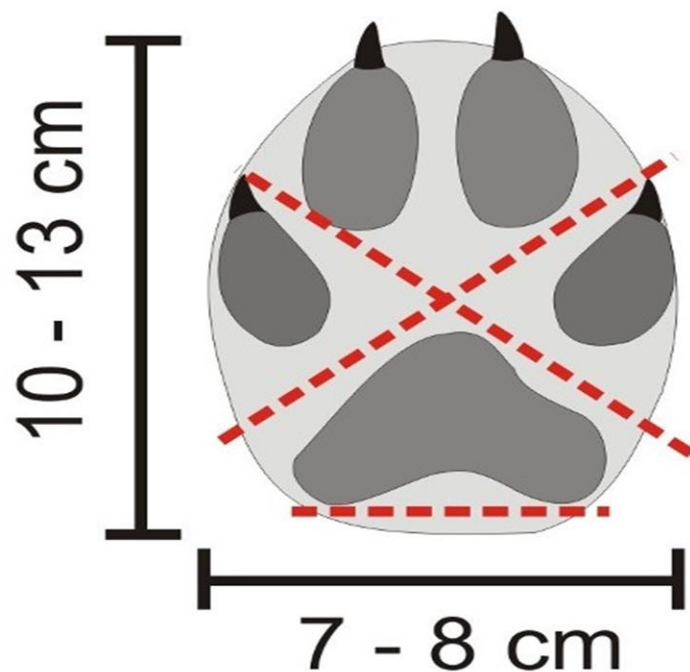
Spotkanie w terenie

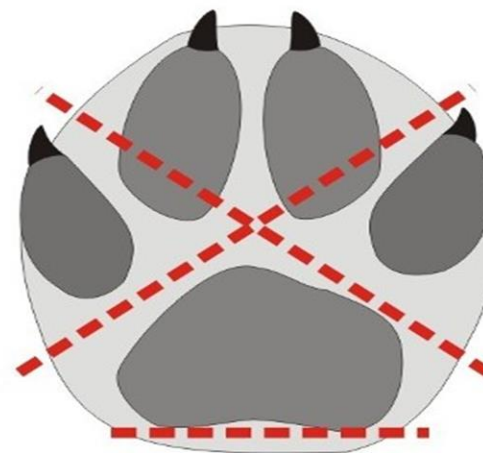
Fot. W. Marciniak

Tropy :

wilka

psa

rys. T.Matwijewicz

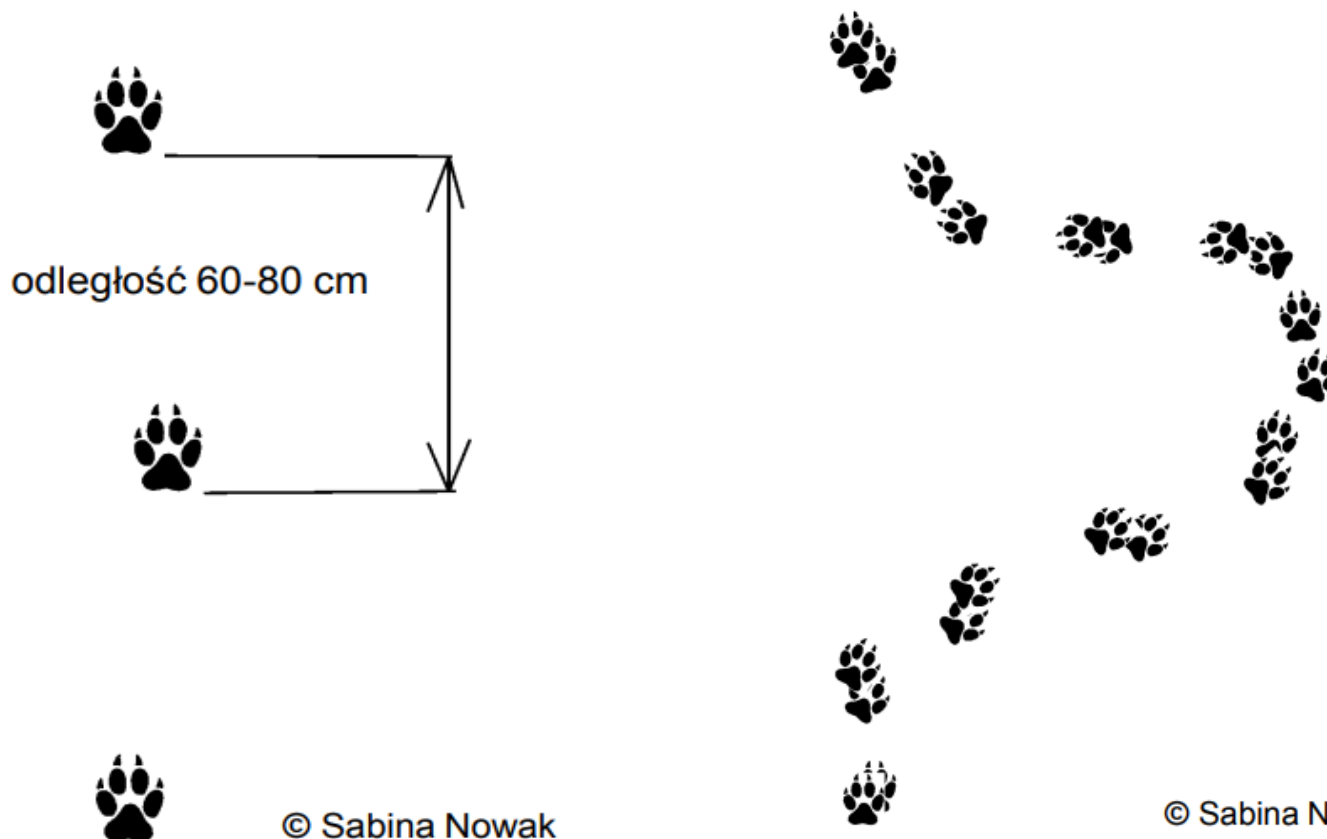
REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W GORZOWIE
WIELKOPOLSKIM

Spełniamy wymagania EMAS – zarządzamy urzędem efektywnie, oszczędnie i prośrodowiskowo

EMAS
Zweryfikowany system
zarządzania
środowiskowego
nr. 2.08.002-09

Ciąg tropów wilka i psa

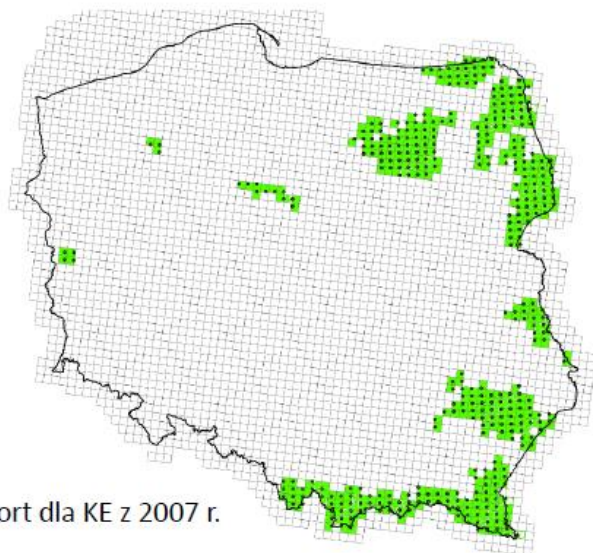

Wilk (podstawowe informacje)

- grupy rodzinne (watahy): od 2 do 10+ osobników;
(Przykładowo: Bory Dolnośląskie: zima 5-6 os. + lato: 3-4 szczenięta);
- areał grupy rodzinnej na niżu: 200 – 400 km² (zmienny w czasie);
- mobilność gatunku, średnio 20 km dziennie (rzadko chodzą razem);
- terytorialność (znakowanie: odchody, mocz, drapanie, wycie);
- rozród: kwiecień/maj, 3+ szczeniąt;
- dyspersja młodych: odległość 100+ km;
- pokarm: dzikie gatunki ssaków kopytnych;
(jeleń, sarna, dzik – uzupełnienie diety: bóbr, psy i zwierzęta gospodarskie)

Rozmieszczenie i liczebność wilka wg raportów dla Komisji Europejskiej

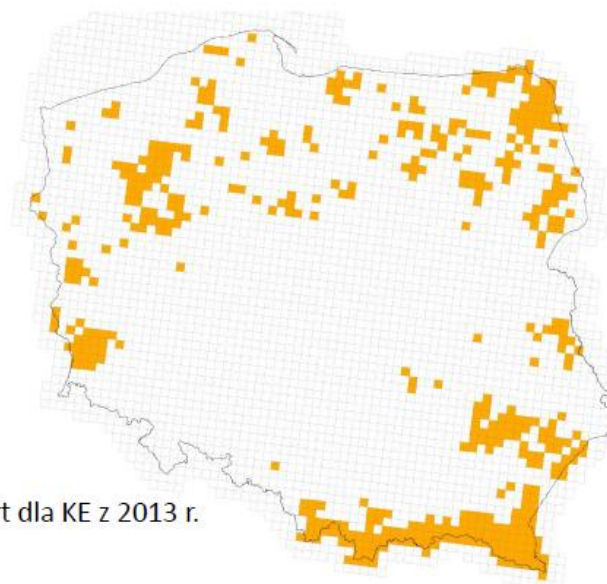
2006 r.

Raport dla KE z 2007 r.

Region kontynentalny: 310-420 osobników
Region alpejski: 180-220 osobników
Razem: 490-640 osobników

2012 r.

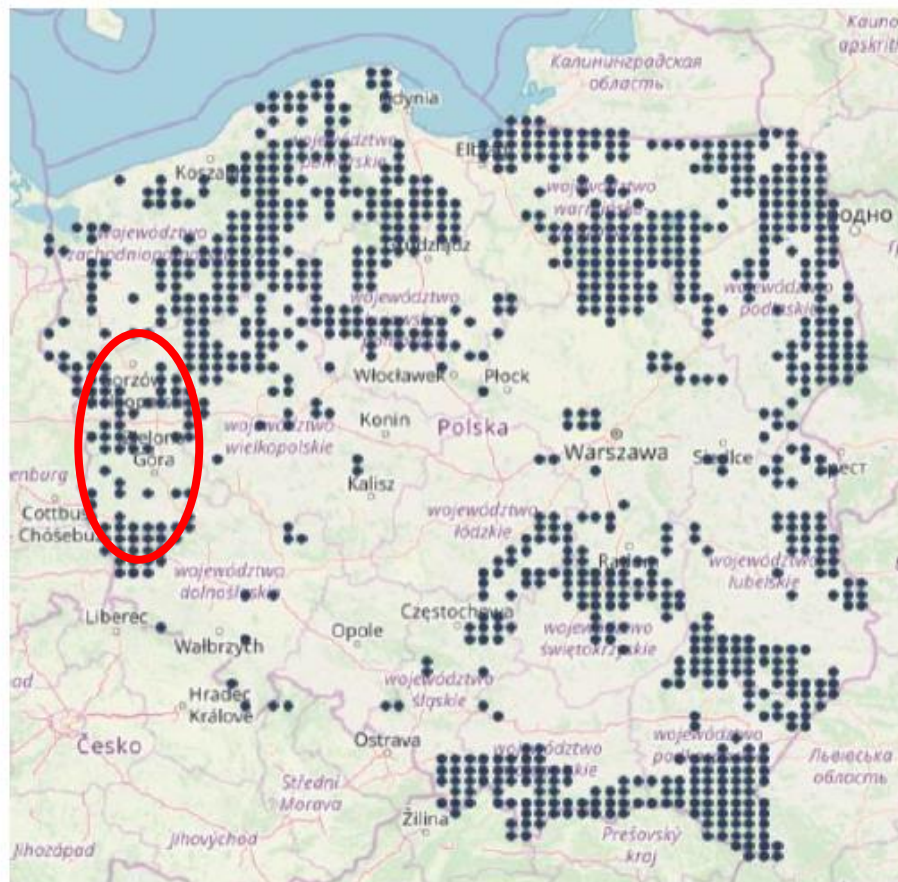

Raport dla KE z 2013 r.

Region kontynentalny: 476-650 osobników
Region alpejski: 200-300 osobników
Razem: 676-950 osobników

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Wilk (rozmieszczenie populacji w 2019 r.)

Rozmieszczenie wilka w Polsce w 2019 r. wg *Atlasu Ssaków Polski* IOP PAN. Źródło: <http://www.iop.krakow.pl/Ssaki/gatunek/101>

Status prawny wilka w Polsce

Prawo krajowe

Od 1998 roku wilk został objęty ochroną gatunkową na terenie całego kraju

Obecny status prawny gatunku reguluje ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt

Zgodnie z ww. rozporządzeniem (zał. nr 1) wilk jest gatunkiem objętym **ochroną ścisłą** wymagającym ochrony czynnej

Prawo europejskie

Wilk jest gatunkiem umieszczonym
w załączniku II oraz V Dyrektywy Rady 92/43/EWG
z dnia 21 maja 1992 roku
w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz
dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywy Siedliskowej)

Stąd jego ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych
obszarów ochrony siedlisk (SOOS) w ramach sieci
Natura 2000

Zakazy (wynikające z ochrony gatunkowej)

Rozporządzenie MŚ z dnia 16.12.2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, wprowadza m.in. następujące zakazy:

§ 6 ust. 1 pkt 1: umyślnego zabijania,

§ 6 ust. 1 pkt 2: umyślnego okaleczania lub chwytania,

§ 6 ust. 1 pkt 6: przetrzymywania lub posiadania okazów (np. martwych)

§ 6 ust. 1 pkt 8: niszczenia lub uszkodzania nor i legowisk,

§ 6 ust. 1 pkt 12: umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca,

§ 6 ust. 2: zakaz umyślnego płoszenia i niepokojenia,

Odstępstwa od zakazów

- I. Generalne na podstawie ww. rozporządzenia,

- II. Indywidualne wydawane przez właściwy Organ na wniosek zainteresowanego podmiotu (np. osoby fizycznej, jednostki naukowej, jednostki samorządu terytorialnego itp.)

Odstępstwa od zakazów

Generalne na podstawie ww. rozporządzenia,
§ 9 pkt 3 lit. a i b:

- 3) zakazy chwytania, transportu, przetrzymywania oraz umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 2, 4, 6 i 12, nie dotyczą:
- ➔ a) chwytania na terenach zabudowanych przez podmioty upoważnione przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska zabłąkanych zwierząt i przemieszczania ich do miejsc regularnego przebywania,
 - ➔ b) chwytania zwierząt rannych lub osłabionych w celu udzielenia im pomocy weterynaryjnej i przemieszczania do ośrodków rehabilitacji zwierząt;

Pozostałe czynności zabronione wymagają uzyskania zezwolenia indywidualnego RDOŚ lub GDOŚ (!)

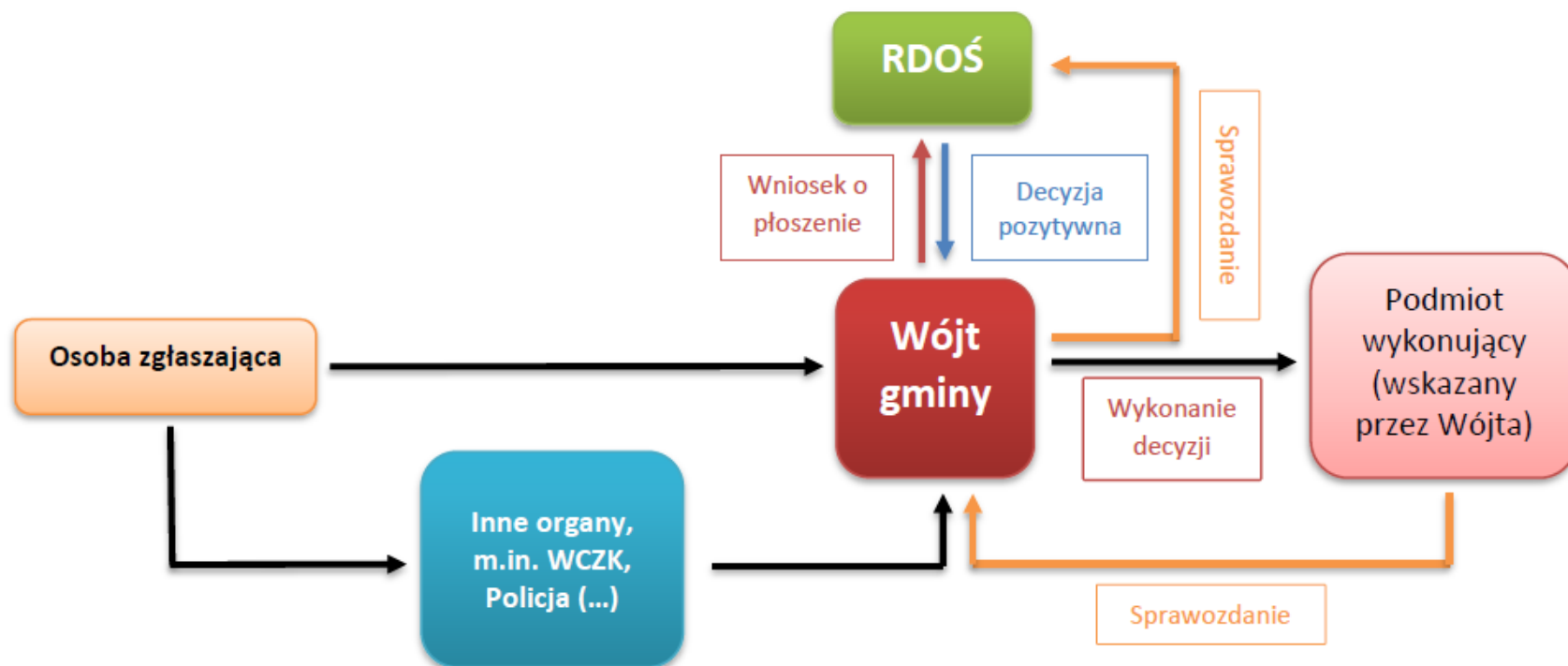
Odstępstwa od zakazów, czyli do kogo się zwrócić o wydanie zezwolenia ?

- (1) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska – umyślne zabicie
- (2) Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska – umyślne płoszenie i niepokojenie, chwytnie, przetrzymywanie, transport, przemieszczanie,

Umyślne płoszenie lub niepokojenie wilka

(pośrednie zagrożenie – decyzja może być wydana również ustnie)

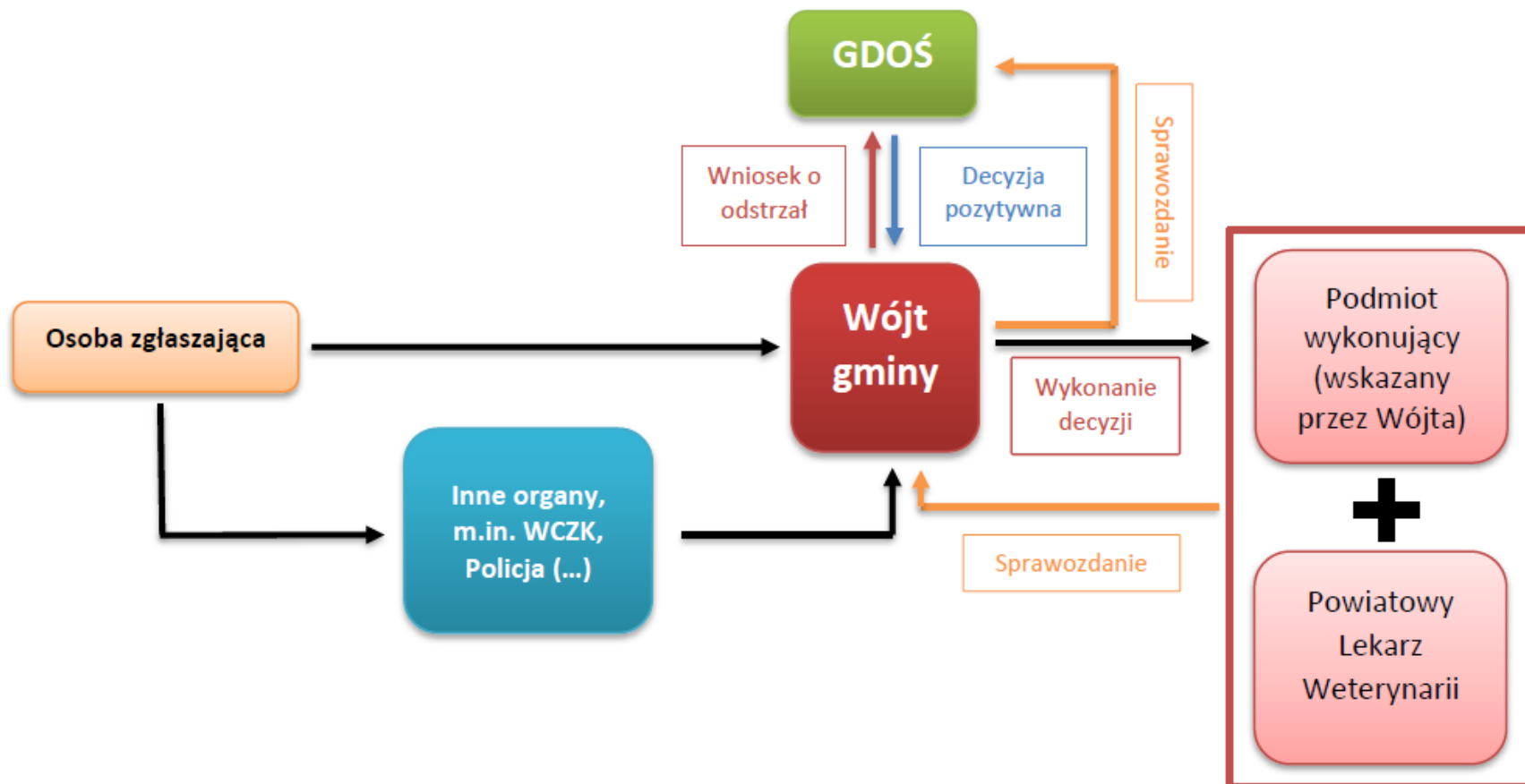
I. 1. Schemat działania w przypadku pośredniego zagrożenia (płoszenie) (kat. II)

Umyślne zabicie wilka

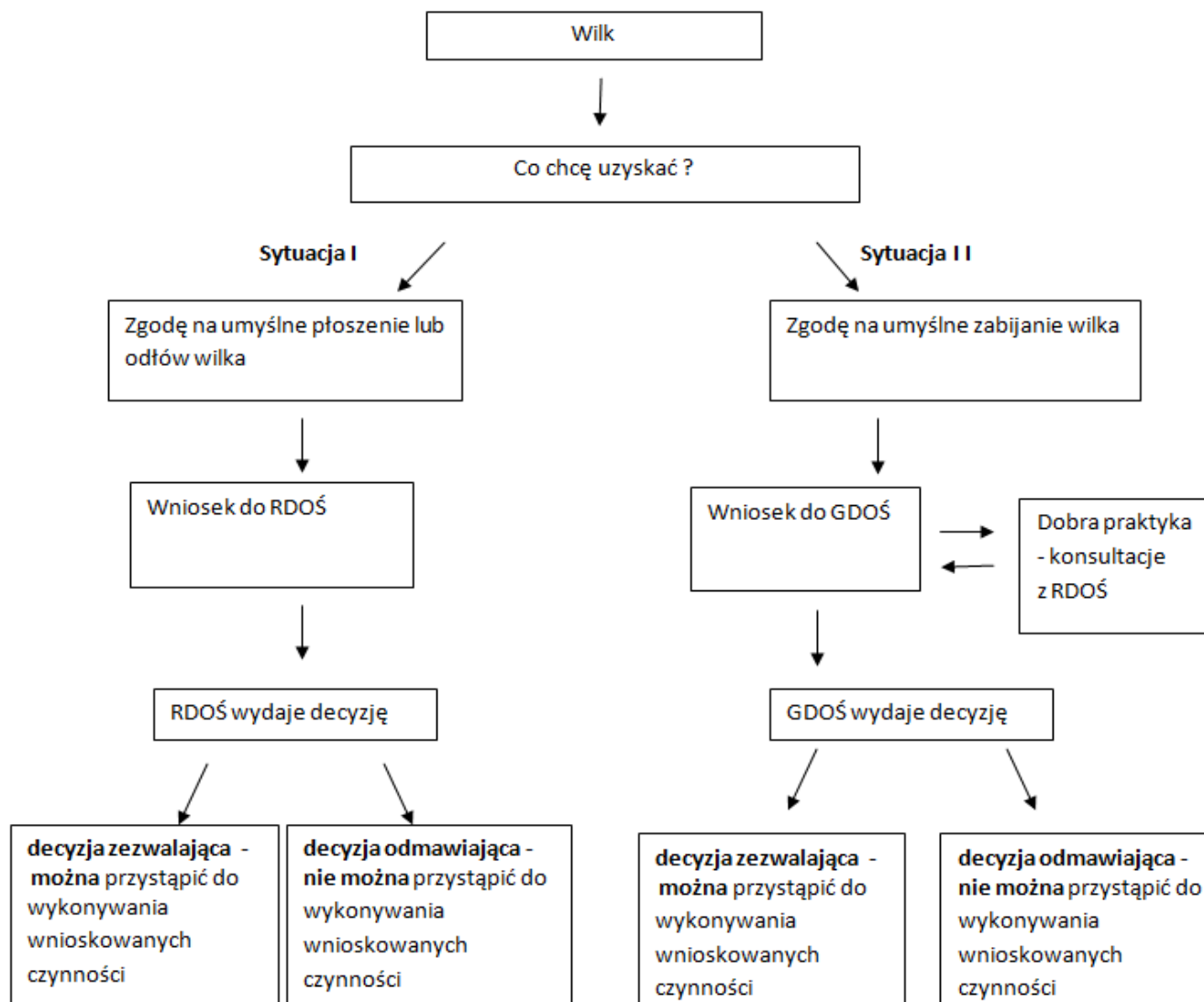
(bezpośrednie zagrożenie – decyzja może być wydana również ustnie)

I. Schemat działania w przypadku sytuacji bezpośredniego zagrożenia (odstrzał) (kat. I)

Urzędy Gmin na terenach których dochodzi często do sytuacji pojawienia się wilka na obszarze zabudowanym – powinny rozważyć możliwość złożenia wniosku do RDOŚ o wydanie decyzji na odłów i przemieszczenie

Takie podejście ułatwi gminie działania interwencyjne

Aby pomóc wnioskodawcom w ocenie sytuacji i podjęciu właściwych działań w GDOŚ przygotował „Procedurę postępowania w sytuacjach konfliktowych człowiek-wilk” dostępną do pobrania na stronie GDOŚ.

<https://www.gov.pl/web/gdos/jak-odpowiednio-reagowac-na-incydenty-z-udzialem-wilkow-informacja-dla-gmin>

Procedura wskazuje jakie zachowanie jest dla wilka naturalne, a jakie powinno być sygnałem do podjęcia adekwatnych działań.

Ochrona wilka

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W GORZOWIE
WIELKOPOLSKIM

Spełniamy wymagania EMAS – zarządzamy urzędem efektywnie, oszczędnie i prośrodowiskowo

Metody ochrony

- ochrona gatunkowa
 - ochrona strefowa miejsc rozrodu
 - obszary sieci Natura 2000 (ochrona siedlisk gatunku, ochrona korytarzy migracji)
 - procedura oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ)
 - prewencja względem szkód w zwierzętach gospodarskich (ograniczanie konfliktów = akceptacja społeczna gatunku)
- + edukacja

Wilk w sieci obszarów Natura 2000

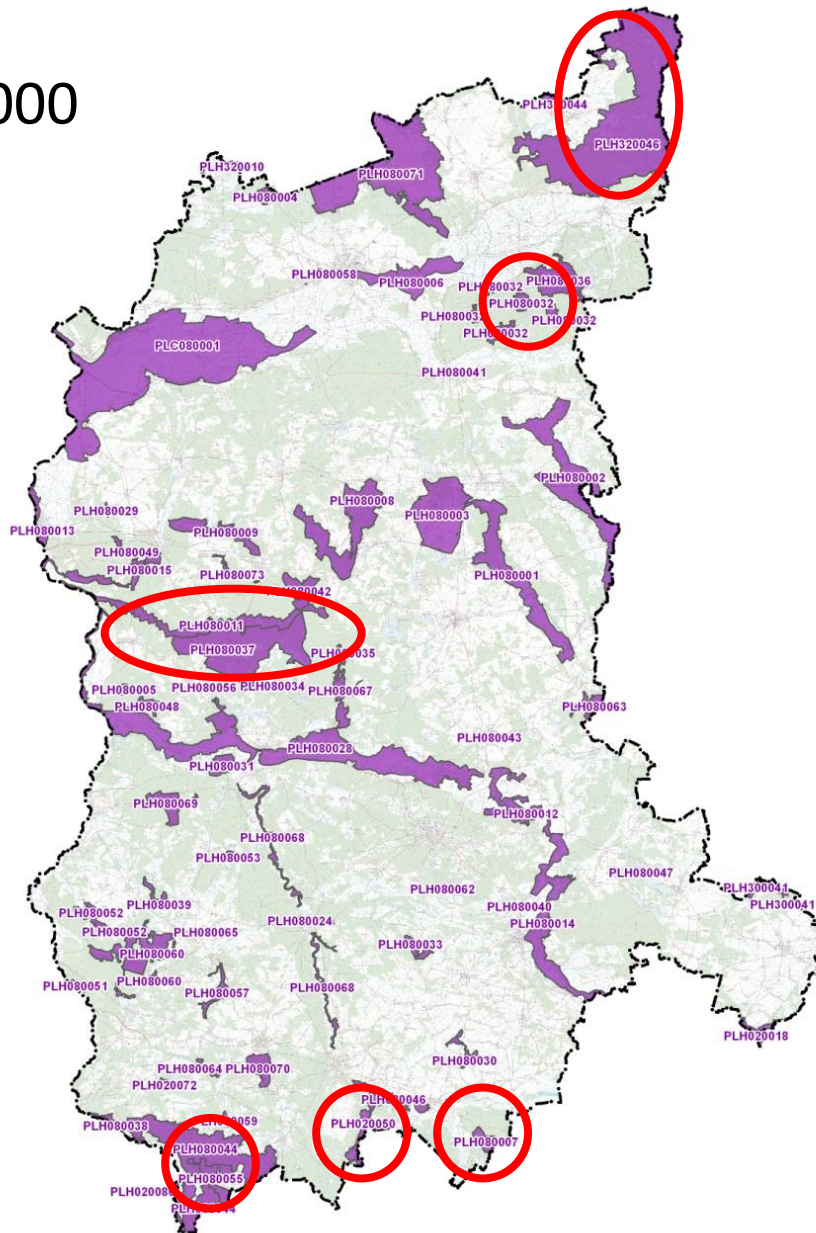

Wilk jest gatunkiem umieszczonym
w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG
z dnia 21 maja 1992 roku
w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz
dzikiej fauny i flory (tzw. Dyrektywy Siedliskowej)

Stąd jego ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych
obszarów ochrony siedlisk (SOOS) w ramach sieci
obszarów Natura 2000

Obszary Natura 2000 w woj. lubuskim chroniące wilka i jego siedliska

Na 65 / 9 wilk

Ochrona czynna wynikająca z PZO

Podjęte działania przez RDOŚ w Gorzowie Wlkp.

2015 rok obszar Natura 2000 Wilki nad Nysą
(Nadl. Wymiarki) – montaż 8 tablic informacyjnych

2016 rok obszar Natura 2000 Lasy Dobrosułowskie
(Nadl. Krosno) – montaż 2 tablic informacyjnych

Obszar Natura 2000 Lasy Dobrosułowskie

Fot. Michał Bielewicz, RDOŚ Gorzów Wlkp. 2016 rok

Obszar Natura 2000 Wilki nad Nysą

Zagrożenia

(czyli....., czy wilkom coś w ogóle zagraża?)

Naturalne mechanizmy regulujące liczebność populacji wilka

- Zagęszczenie ofiar warunkuje liczebność drapieżników.
- Terytorializm
- Ograniczenie rozmnażania
- Wiek osiągnięcia dojrzałości płciowej
- Dyspersja(migracja)
- Nierówny stosunek płci

Na podstawie lubuskich PZO dla obszarów Natura 2000 (zagrożenia antropogeniczne)

- śmiertelność (kolizje samochodowe, kłusownictwo)
- antropogeniczna fragmentacja siedlisk
(np. inwestycje liniowe bez odpowiednich przejść)
- antropogeniczne *stacje hodowli zwierzyny łownej + wypas*
(*brak odpowiedniego zabezpieczenia zwierząt hodowlanych = niechęć do wilka*)

Śmiertelność wilka w województwie lubuskim w latach 2017 - 2022 (kolizje drogowe)

(o których wiemy)

ROK	Liczba martwych osobników (min.)
2017	10
2018	10
2019	10
2020	9
2021	13
2022	8
SUMA:	60

(Dane: RDOŚ Gorzów Wlkp., zebrane na podstawie informacji: PGL LP, GDDKiA, ZDW)

(Fot. Nadleśnictwo Myślenice)

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W GORZOWIE
WIELKOPOLSKIM

Spełniamy wymagania EMAS – zarządzamy urzędem efektywnie, oszczędnie i prośrodowiskowo

Przypadki kłusownictwa względem wilka w województwie lubuskim w latach 2015 – 2022 (o których wiemy)

Rok	Obszar wg podziału PGL LP	Rodzaj kłusownictwa
2015	Nadl. Głusko	Wnyki /uwolniony
2019	Nadl. Świebodzin	Wnyki / uwolniony
2021	Nadl. Ośno Lubuskie	Zastrzelenie

W 2022 r. do RDOŚ w GW wpłynęły zgłoszenia 4 przypadków zastrzelenia wilka !!!

Gmina Ośno Lubuskie (2021 rok)

Znowu nielegalnie zastrzelono wilka.

W ostatnią sobotę, 16 stycznia 2021 r. otrzymaliśmy informację o martwym wilku leżącym w rowie koło drogi w okolicach Ośna Lubuskiego. Nasi współpracownicy pojechali na miejsce zdarzenia i przeprowadzili dokładne oględziny, dzięki którym okazało się, że zwierzę zostało zastrzelone z broni myśliwskiej. W ciele odkryli niewielki otwór wlotowy oraz spory otwór wylotowy, przez który wypadły fragmenty jelit. Natychmiast dokonaliśmy zgłoszenia sprawy wraz z dokumentacją fotograficzną do Komendy Powiatowej Policji w Słubicach. Dzisiaj policjanci z KPP przeprowadzili wizję lokalną w miejscu odnalezienia wilka, jutro mają się odbyć oględziny, a w dniach kolejnych sekcja zastrzelonej dorosłej samicy. Stowarzyszenie dla Natury „Wilki” wnosi o uznanie za pokrzywdzonego w tym postępowaniu. Mamy nadzieję, że policjanci dołożą wszelkich starań i uda się im, podobnie jak śledczym z Zamościa w sprawie Kosego, odnaleźć sprawców. Zdjęcia: M. Bartoszewicz, archiwum SdN Wilk

Źródło: SDN Wilk & M. Bartoszewicz

Nadleśnictwo Świebodzin (2019 rok)

Fot: Nadleśnictwo Świebodzin & SDN Wilk

Źródła

- 1. S. Nowak.2011.Odróżnianie tropów wilka i psa. Stowarzyszenie dla Natury „WILK”.
- 2. S.Nowak, R.W. Mysajtek. 2022.Po sąsiedzku z wilkami. Stowarzyszenie dla Natury „WILK”.
- 3. <https://www.gov.pl/web/gdos/jak-odpowiednio-reagowac-na-incydenty-z-udzialem-wilkow-informacja-dla-gmin>
- 4. <https://www.gov.pl/web/rdos-gorzow-wielkopolski/przydatne-informacje-dotyczace-wilkow>

Dziękuję za uwagę

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W GORZOWIE
WIELKOPOLSKIM

Spełniamy wymagania EMAS – zarządzamy urzędem efektywnie, oszczędnie i prośrodowiskowo

